

Николаев, И. И. Носенко цѣрахча кемаш дечу заводе толеме чакхдоалаш латт «Советская Украина» яхача киташ доадеча базана деш дола швартони тохкамаш. Кема тѣра оборудовани вѣшагѣлла яннѣла, Кийѣдѣ дѣйнад цу чѣра чѣле а, гѣлахк ду а, бытовой а, хмѣдола а цѣнош, Каюташча вахарѣа китабазера 500 совгѣа моряк, Сурга тѣа: заводе берда йнстера киташ доду база.

ССКП Центральни Комитете, СССР Министрий Совете, ВЦСПС-е

Болхлой гулакхерча нахен балха ди лоадара а балхах доагача алапе порядок оттаяра а ханех

Советски Союз. Коммунистически партия XXI-ча съезде оттайр дахо йодача хана экономика деррига доах-хон чюагта лахдара а кхьагем-хон вахара-хал хаданча тоадара а программа — СССР-е шера комму-низм хьалгара йаламате йоккха программа.

ССКП XXI-ча съезда соцамаша хьалхле а делае, СССР-а халкча боахам дегабоалабара 1959 шера — семилетка хьалхарча шера паччахьалхен план толамча кхоачашь хилар а лерхал, ССКП Центральни Комитете, СССР-а Министрий Совете, ВЦСПС-а халкча боаха доах-хон экономика райо-нашкен йолларча болхлой гулакхерча нахен балха ди лоадара а балхах доагача алапе порядок оттаяра а ханех бола соцам тийаьба.

Соцам тла белгалдоакх дукх тлех-харча шера болхлой гулакхерча нахен балха ди лоадар а балхах доагача алапе порядок оттаяра а ханех бола хилар. Кхора промышленносте йаржача метал-лургеи болхлой а гулакхерча нах а тлехна 1958—1959 шераша бо болча металлургеи, химический промышленносте, цемента промышлен-ности, ашхьбетона хьамаш кон-струкциеи еча, тухи озокерити доах-хонча предприятий болхлой гулакхерча нахен балха ди ворх сахь-та хурголаш лоад а дир (хьалта лаятта кхалха деча балхий кертер-ча профессий болхлой ди — 6 са-хьат хурголаш лоадир), кхьагем-мах доагача алапе керда хьалаш а оттадир. Машинши металлах хьамаш еча, мехкадьятта, газы промыш-ленности болхлой гулакхерча нах-нен балха ди лоадир кичи еш болх а бу, 1959 шера из лоадир а дола-дерда.

Эггара хьалха еза-йоккхача промышленносте кертерча доах-хон а дещ, балха ди лоадир цу хан-на чухь болх доагача алапе поря-док оттайр дахо йодача хана со-циалистически экономика лакхечеи болхлой а гулакхерча нах а мате-риальни културни хьал тоадечей доккхий гулакхаш да. Производство дегабоалае а кхьагемача оварсе аие а болхлой материальни хьалто-лаш хилар лакхденда, предприятие-ша халкча боаха планаш дикаг-ла кхоачашь, балха ди лоадирча айна болхлой гулакхерча нахен балхах доагача алапе керда а дещ, керда ставкани оладирча юкье а йодлаеш, дика лакхурда, кхьагем-ма доагача алапе болхлой гулакхерча нахен балха алапи а дещ.

ССКП Центральни Комитете, СССР-а Министрий Совете, ВЦСПС-а халкча боахам дегабоалабара болхлой гулакхерча нахен балха ди ворх сахь-та, хьалта лаятта кхалха деча балхий кертерча профессий болхлой балха ди 6 сахьат хурго-лаш чакхданхана дургочаш лар-хилар ухх ханаше:

Кхьалбаса, Дальни Востона, Си-биреген, Урала, Казахски ССР, г. Москва, Московски область, г. Ленинград, Ленинградски область, Ивановски область районий промыш-ленности — 1959 шера IV кварта-ле — 1960 шера IV квартал, хьал-та юкьиса экономика районаш-ка 1960 шера III-IV-ча кварта-лаш;

Кхьалбаса, Дальни Востона, Си-биреген, Урала, Казахски ССР райо-нашкарча строительствеи геологиче-скийи балхашкен — 1960 шера III-ча квартал, хьалта юкьиса экономика районаш-ка — 1960 шера IV-ча кварта-ле;

транспортнеи связи — 1959 шера IV квартал — 1960 IV квартал; юрта боаха паччахьалхен пред-приятешка — 1960 шера IV квар-тали;

Илма-тохнама учрежденишкен проектни организациеи — 1960 шера II-IV кварталашка;

торговеи, общественни кчанен, за-готовни, материально - технически

снабженеи предприятияш, просвеще-ние, унахичено лорлар, культура уч-реждениш, искусство, паччахьал-хен аппарате, кхьалхонча производ-ственни йодача предприятияш, организациеи, учреждениш — 1960 шера III-IV кварталашка.

Цхьан ханча чухь балхах доагача алапе порядок а оттаяр, лоадирча промышленностеи строительствеи болхлой, инженерно-технически болх-лой, гулакхерча нах балха ди.

Транспортеи связии предприятияш, совхозашка, РТС-ашка, юрта боа-хама подсобни предприятияш, хьалта иштта илма-тохнама учрежде-ниш, проектни организациеи оолдохта, инженерно - технически оолдохта, гулакхерча нах кхьагем-мах доагача алапе керда хьалаш оттадирча 1960-1961 шерашка.

Торговеи, общественни, кчанен, заготовни, материально-технически снабженеи предприятий организациеи, просвещенеи, унахичено лорлар, культура, искусство, организациеи учреждениш, паччахьалхен аппарате, кхьача производствени доагача доах-хон болхлой, инженерно - технически болхлой, гулакхерча нах кхьагемача доагача алапе керда хьалаш оттадирча 1962 шера.

Тийаьба соцам чюагта доагача алапе керда лакхьа тарифни ставкани керда тарифни сеткани, инженерно-технически болхлой гулакхерча нахен алапе гулакхе хиларча йоаг-ла оладир.

Балхах доагача алапе порядок оттаяра хана чухь эггара кхьагемача доагача алапе боарамга а хьожарга, ССКП XXI-ча съезда соцам кхьагем из боарам 400-450 соцам кхоачаш лакх а берга.

ССКП Министрий Советеи кхьагемача доагача алапе керда тла-дидал ВЦСПС-а чхьагем кхьагемача доагача алапе керда сдельно-премиальни повременно-премиаль-ни системаи типови положениш чюагте; дийаьба, алача балхаш тла болча, дегла зене а иштта кхьагем а болх беча болхлой доагача алапе ставкани типови перечень от-тае.

Болхлой балха лоагача дегла а дещ, керда ставкани оладирча юкье а йодлаеш, дика лакхурда, кхьагем-ма доагача алапе болхлой гулакхерча нахен балха алапи а дещ.

ССКП Центральни Комитете, СССР-а Министрий Совете, ВЦСПС-а халкча боахам дегабоалабара болхлой гулакхерча нахен балха ди ворх сахь-та, хьалта лаятта кхалха деча балхий кертерча профессий болхлой балха ди 6 сахьат хурго-лаш чакхданхана дургочаш лар-хилар ухх ханаше:

Кхьалбаса, Дальни Востона, Си-биреген, Урала, Казахски ССР райо-нашкарча строительствеи геологиче-скийи балхашкен — 1960 шера III-ча квартал, хьалта юкьиса экономика районаш-ка — 1960 шера IV-ча кварта-ле;

транспортнеи связи — 1959 шера IV квартал — 1960 IV квартал; юрта боаха паччахьалхен пред-приятешка — 1960 шера IV квар-тали;

Илма-тохнама учрежденишкен проектни организациеи — 1960 шера II-IV кварталашка;

торговеи, общественни кчанен, за-готовни, материально - технически

снабженеи предприятияш, просвеще-ние, унахичено лорлар, культура уч-реждениш, искусство, паччахьал-хен аппарате, кхьалхонча производ-ственни йодача предприятияш, организациеи, учреждениш — 1960 шера III-IV кварталашка.

Цхьан ханча чухь балхах доагача алапе порядок а оттаяр, лоадирча промышленностеи строительствеи болхлой, инженерно-технически болх-лой, гулакхерча нах балха ди.

Транспортеи связии предприятияш, совхозашка, РТС-ашка, юрта боа-хама подсобни предприятияш, хьалта иштта илма-тохнама учрежде-ниш, проектни организациеи оолдохта, инженерно - технически оолдохта, гулакхерча нах кхьагем-мах доагача алапе керда хьалаш оттадирча 1960-1961 шерашка.

Торговеи, общественни, кчанен, заготовни, материально-технически снабженеи предприятий организациеи, просвещенеи, унахичено лорлар, культура, искусство, организациеи учреждениш, паччахьалхен аппарате, кхьача производствени доагача доах-хон болхлой, инженерно - технически болхлой, гулакхерча нах кхьагемача доагача алапе керда хьалаш оттадирча 1962 шера.

Тийаьба соцам чюагта доагача алапе керда лакхьа тарифни ставкани керда тарифни сеткани, инженерно-технически болхлой гулакхерча нахен алапе гулакхе хиларча йоаг-ла оладир.

Балхах доагача алапе порядок оттаяра хана чухь эггара кхьагемача доагача алапе боарамга а хьожарга, ССКП XXI-ча съезда соцам кхьагем из боарам 400-450 соцам кхоачаш лакх а берга.

ССКП Министрий Советеи кхьагемача доагача алапе керда тла-дидал ВЦСПС-а чхьагем кхьагемача доагача алапе керда сдельно-премиальни повременно-премиаль-ни системаи типови положениш чюагте; дийаьба, алача балхаш тла болча, дегла зене а иштта кхьагем а болх беча болхлой доагача алапе ставкани типови перечень от-тае.

Болхлой балха лоагача дегла а дещ, керда ставкани оладирча юкье а йодлаеш, дика лакхурда, кхьагем-ма доагача алапе болхлой гулакхерча нахен балха алапи а дещ.

ССКП Центральни Комитете, СССР-а Министрий Совете, ВЦСПС-а халкча боахам дегабоалабара болхлой гулакхерча нахен балха ди ворх сахь-та, хьалта лаятта кхалха деча балхий кертерча профессий болхлой балха ди 6 сахьат хурго-лаш чакхданхана дургочаш лар-хилар ухх ханаше:

Кхьалбаса, Дальни Востона, Си-биреген, Урала, Казахски ССР райо-нашкарча строительствеи геологиче-скийи балхашкен — 1960 шера III-ча квартал, хьалта юкьиса экономика районаш-ка — 1960 шера IV-ча кварта-ле;

транспортнеи связи — 1959 шера IV квартал — 1960 IV квартал; юрта боаха паччахьалхен пред-приятешка — 1960 шера IV квар-тали;

Илма-тохнама учрежденишкен проектни организациеи — 1960 шера II-IV кварталашка;

торговеи, общественни кчанен, за-готовни, материально - технически

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Боккха лоархлм бола кьамаьл хилар

Шой отчетни собране болхача хана ВЛКСМ XIII-ча съезда цераха кхоагача комсомольски участка коммунисташ, шой участок тлех-хана юс, цхьан хана шой коллек-тива хинна сий лоа хана денна кхетате йерташ кхоагта уйлал еш бар.

Шой партгруппорго партийни группа балха кхоагта анализ а я, промысла партийни бюро а участ-ка начальни а критика а еш, дола дола глалаташ кхоачамбоацараш белгалдерда мотташ бар комму-нисташ.

Бакьда из хиланар. Партгруппорго Мурадьян цыра хийтла кхоачамбоацараш. Отчетни докладча во кийченнавар из. По кисара хьалх-ккча «шпаргалка» а новкостал данзар. Цхьан деча тлара шоллагча деча тла а вулалш, тлакка юкхьа-ча деча юкх а волалш ит минут алапе йисте а ваьна ше йоховш алар цо:

Мехкадьятта даккхара. План кхоачаш а еш йисача хана дещ пар-тийни болх а лаябелар, кхьметел партийни группа собраниш а яьд... Яьда доклад чюагта разва а дещ партгруппорго критика йора коммунисташ.

Мишта нийсеннады промысло-ви партбиро ни член а волал (Му-радьян, участка начальни Гонча-ров) йолча партийни группа болх ба бар? — аьна ше деннача хатта-ра жо а лущ, юккхалга волча опе-ратора нов. Бротова алар: «Из ний-сеннады партийни бюро а цун секре-

тарь Демин а духхал планаш увтатла мара нахацара болх бара йоакхо еш ца хилар бахьан долаш».

Отчетни докладча кхоачамбоацараш белгал а дещ нов. Гончарова дий-цар коммунист дечара гулакх во лат-таш хилар, кхьметел Мурадьян ше а вац дещаш. Участка профгорт Байдалов деча ваха везаш ва яхаш сагот дещ вар, бакьда ше керда квартира хьаййацул тлех-ха глалаташ кхоачамбоацараш белгалдерда мотташ бар комму-нисташ.

Бакьда из хиланар. Партгруппорго Мурадьян цыра хийтла кхоачамбоацараш. Отчетни докладча во кийченнавар из. По кисара хьалх-ккча «шпаргалка» а новкостал данзар. Цхьан деча тлара шоллагча деча тла а вулалш, тлакка юкхьа-ча деча юкх а волалш ит минут алапе йисте а ваьна ше йоховш алар цо:

Мехкадьятта даккхара. План кхоачаш а еш йисача хана дещ пар-тийни болх а лаябелар, кхьметел партийни группа собраниш а яьд... Яьда доклад чюагта разва а дещ партгруппорго критика йора коммунисташ.

Мишта нийсеннады промысло-ви партбиро ни член а волал (Му-радьян, участка начальни Гонча-ров) йолча партийни группа болх ба бар? — аьна ше деннача хатта-ра жо а лущ, юккхалга волча опе-ратора нов. Бротова алар: «Из ний-сеннады партийни бюро а цун секре-

Собране кьамаьл дир кхоагача

Политико-массови болх тоабе беза

Наьсарен районерча «Красный ок-тябрь» яхача кирпичный завода пар-тийни организациеи отчетно-харжара собрани хилар ухх деннош. Собране доклад йир парторганизациеи секретара нов. Пугачева.

Семилетка хьалхарча шера план кхоачашь дуккха кьа а хьагем из цола коллективно еттан тлаюлен кир-пичи арахеицла лакхьаь, яхаш дук-кхача предприятияш сання, В. Га-гановый хьохам хьал а лаяца дика кхьагем болх болхлой ба. Цеха мастер во С. Пороев хьалха лат-таш йолча цехера дла а ваьна тлех-хьаьсаш йолча цеха а ваха дика хьохамаш доахаш ва. Лоагача хана дика тоаьба цо цеха болх. Ухх шера август бетта цу тлехьаьсаш хиннача цехага 101 процент план кхоачашь тла влалтлехьаьлар По-роева.

Заводо чхьаьдолча балхашта соах-ке бархл бетта хинначуца нийсидча ухх шера бархл бетта план кхоачашь тла влалтлехьаьлар По-роева.

Шой коллектива балхашта чхьа-дола кхоачамбоацараш белгал а дещ цо план кхоачаш на яра бахьан-лаьца дийар дахо докладчика. Ад-

министрацееи партийни организациеи завод болх бе кхоачам хилал болх-лой влалтлехьаьлар цо тохар а. хьалта бал-хара дабуьрбоацараш гулакх влалтлехьаьлар ца дакхар а да из, йоах цо. Цул совгта политико-массови кхетамеи болх а чюагта мела деляьбаь завод.

Пренех кьамаьлш дика комму-нисташа белгалдир парторганизациеи балхашара дуккха кхоачамбоацараш, хьалта парторганизациеи секретара чюагта критика а йир цар.

Коммунист Балхоева дийцар мас-сово - политическийи болх завод чюа-гта мела леш хилар, цехий на-чальнишча болхлойш беседаш лек-циеи ца ешаш хилар, хьалта парт-организациеи секретара нов. Пугачева контроль а лелалл цу балха. За-воде гойтара агитаци а яц.

Заводо директора, коммунист нов. Б. Ганева белгалдир профсоюзни комсомольскии организациеи балха партийни организациеи кхоачам контроль ца лелалар, парте му-глараш дегабоалабара болх партор-ганизациеи во лелаш хилар.

Коммунисташа парторганизациеи болх тоабара дуккха дика предложениш а тийлар.

Н. ПАШЕННЫХ.

Дукхалга терко е кьонача болхлой

Грозненски локомотивни депо комсомольски организациеи отчетно-харжара собрани хилар. Собране доклад йир ВЛКСМ комитете секретара нов. Савочкина. Ший доклад тла цо дийцар семилетка план ханал хьал-хьа кхоачашь социалистическийи а йохьаьл керда производ-ствени толамаш доахаш шой кагир-хой хиларх. «Депо комсомольско-ка-гирхой паровоз ба. Цун бригада (бригадир машинист нов. Строну) дика хьохамаш долаш а. Духхал-ла планов совгта 32 456 тонн халкча боаха мухь а дийаьбаь, бархл тонн доагача а кхоаьд.

Коммунистически кхьагемача бри-гада, аьна сийлен цлн яькхара тлех-ха лелача аьне даьла лоацаш дук-хал кагирхой ба депо, хьалта балха хьохамаш дика а да цар.

Шийта докладчика белгалдир поли-

тико-массови военно-физкультурни болх а, дещар а, кагирхошча сало-лийнига а депо дика влалтлехьаь-даьккха хилар.

Пренех кьамаьл дача машиниста помощника Л. Карасенева, К. Адие-вен дийцар кагирхой кхьагемача гу-лакх хьалха. Подъемочни цеха бри-гадир Кореньков Иван белгалдир, кьонача рационализаторий гулакхий депо кулгалхоша кьонча терко еш хилар. Комсомолка Е. Ляхова ший кьамаьл хетадир, комсомольскии де-пийтара гулакх комсомольскии ор-ганизациеи контроль во лелаш хилар.

Шийта собране кьамаьл дир ВЛКСМ Октябрьски райкома секретара нов. Алиеве партбиро секретара нов. Василевон.

Комсомольскии организациеи болх тоа-бара тлехь шера решене а тлай-цар собране хиннараша,

С. КЕРИМОВ.

Ше денна дош кхоачашдаьд

Ухх шера июль бетта нов. Гага-новой инициатива хьал а лаяца «Красный Октябрь» яхача Назра-новски кирпичный завода дикаг-ла йолча цехера пин шера производ-ствени план кхоачаш ца еча цеха болх бе вахар Пороев Султан.

Цу кьонча хана а дуккха ху-цамаш хиннаь, кхьагемача дисципли-на а тоаеннай. Хьайбешни длабоа-хаш болхлой дукха хуьцар хьалха. Из балха чюагта йаткьар.

Уж а кхьаьла а кхоачамбоацар-ш балха юкьера длаьхара бахьан долаш тхов тлаюла кирпичи ара-хьаьра август бетта йола план 101,5 процент кхоачашь Пороев Султан мастер волча цеха.

Сентябрьски план а кхоачашьтер-хилар тешам болш да.

Дика толамаш даьхад формовщи-ка Магущков Далаькина, обрешница Позурова Райханта, вагонетчица Саралиева Лима, кхьаьраша а. 105—110 процент кхоачашь цар план.

Белгалдаккха деча арахеицаш йола кирпичи дикаг-ла хилар а брак кьле-зья хилар а.

Ханз ала йиш я из тлехьайса хинна цех Пороев Султана хьалха яькхал, аьна.

НИКОЛАЕВ.

Болх дика бу цу бригада

Дика кхьагемача белгалыьна я «Октябрьск» НПУ нов. А. Ана-ьева кулгал дещ йола 1-га бригада. «Яьржа доуш» даккхара 9 бетта йола паччахьалхен план 7-ча сен-тябрье кхоачаш а яь, октябрье цеха чоташ болх беш а из. Бригадирча нефтяншча планов совгта 1700 тонн мехкадьятта деннаь, шеша аьча, шера план кхоачашь 100 тонн мара аьц.

Дика лелаш цу коллективно оборо-довани, хьалта электроэнерги а кхоо. Из бахьан долаш 152 эзар сом пач-чахьалхен рузкча кхоаьд.

Бригаду ухх шера 10 рационализа-торски предложениш балха юкье йолае лерхл. Царех ханз 9 рацио-нализаторски предложениш балха юкье йолаьлай, цар 36 эзар сом кхоаьд.

Рационализаторски предложениш балха юкье кулгара дика даьла лоацаш ба оператораш нн. Г. Креш-тонов, М. Петров, Г. Бровченко.

Ерригосонни социалистически аьне шоллагла моттиг а йоакхаш премия а хьожайл цу коллектива.

П. ПОПОВ.

Керда культураш дика хьийкьай

Веденски района лоам чура лаят-таш чюагта жагга юкье болш да. Пига дукха хана дещ помидор ка-буци ухх шера мара хиннаш.

Ухх шера цу района «Энгельс» яхача колхоза коллективно эггара хьалха тхьамкен хон длаьдир. Цхьа-бакьда, уж даьдуча хана разва боа-цар ба цхьаьла кулгалхой.

Валла аханза догча лаятта Гауга-ва Рижэ звенос длаьдирча тхьамка дика хиннаш. Из цу мишта аьча деча а мишта докьаьде деча а колхозни-кашта длаьдирча беседаш во агронома. Хлара гектара тлара 5 центнер аьча эьаьча 6 центнер тхьамка доал.

М. ЗАНГНЕВ.

Тлехьа хлана дисад тхо?

Йоккха шури-товариш ферма я тха отделеьра - яр. Ферма коллективно лелашь 200 бетта етт а цул совгта кхьаьл доахаш а да. Совхоза отделе-ништа юкье 2-гя моттиг а йоакхаш дика балха хьохамаш доахаш чакх-даьлар тхо длаьхача 1958-ча шера.

Коммунистически парте юртбоа-хама кхьагемачош хьалхашка от-таьд сийлен деклараш ханал хьалха толамча кхоачашара социалистиче-ски аьне а баьна, шой низ а хьь-кьал а ца кходеш хьинаьре кхьагем-ача семилетка хьалхарча — 1959 шера кхьа а дикаг-ла толамаш да-хал лархлар бар фермера хьайбеш де-клараш. Цхьаьбаьда оахон тлайица социалистически деклараш кхоа-чаш-м дац оах ухх шера. Масаьла, 1959-ча шера хлара фуражни латта-гара 2300 килограмм шура яькха лар-хлал ухх длаьбашча 8,5 бетта яьк-хал 1400 килограмм мара аьц.

Юртбоахама шу длаьдалуча хана хьалха хиннаьла ханз совхозе эгга-ра тлехьа я тха ферма доахангара шура яькхара.

Шу йистедала 3,5 бутт мара ха йисаьл. Дукхалга шура лу ханаш длаьбашь. Байнача бетта ферме ху-ла фуражни латтагара яькха шура 183 килограмм я. Из соахца цу бет-та яькхачул 44 килограмм кьонча-г-ла хул.

Хана доц ферма коллективно ухх шера социалистически деклараш кхоа-чаш? Хана йисай из эггара тлехьа?

Цун кертерча бахьан ферме хьай-баш леладара болх лелаше боаг-лаьча тлайица дика лелаше ца хилар а хьайбаш леладарашта шой социали-стически деклараш кхоачашара эша кхоачам влалтлехьа ца балхара а да.

Ший лертла доаьдеш ца хилар бахьан долаш ухх тлехьаьра хана кьаьста кьончгьаьл доахана шура. Доахан доаьдеш халда бекалуй бац. Тахан цаь вода, кхоана кхьаь вар вода.

Отделеьне а совхоза а кулгалхошта халда бекалуй оттаьдалуча болх байтеш маьц. Дика бекалуй вар Точнев Хьаьжирар. Ухх пин шера чулэ ца доацаш ва из. Кхьаь шийица совхозо ценош хьалде новкостал а ца даь, ухх хьалде шийл совгта чюаг-та саг ца хиларах доахангара длаь-лар из.

Керда баха йохайшача наха эггара доархлеме дола гулакх да ценош дегла. Цакхка са ца долаш хьалхал совхоза болх беш бахьаьчара нац шой чоташ строительши бригадаш влалтлехьаьла еька новкостал де ме-гаргдас совхоза? Из гулакх влалт-лехьаьдаккхара чюагта новкостал дергдир дахо болх тоабара.

Болх берий хьалхашка хьохам ца хилар бахьан долаш каст-каьца ду-кха хуьцал фермера болхлой. Ухх шера аханел совгта доархаш хуьца-бенаь тха ферме. Доархаш хуьца-лун хиларо чюагта новкостал ю ферма болх тоабара.

Л и т е р а т у р н и о а г л у в

Давид Дарчиев.

Носта Хетагуров.

Бедняка илли

Нах шоай хозача ценошка
Дуаш, дувхаш, бляйха хуэв,
Бакьда, ер вай бийрша миска
Ухх хьаглар чу модал цува.

Нахша тхонех хьалхуш дувхаш,
Дуаш, дувхаш, бляйха хуэв,
Бакьда, вайтах чот-са йоацш
Буселаргит шокарт ек.

Нахша коашка латт лозараш,
Лоаман довхаш декаду,
Вайцига-ма, цискаш делаш,
Табьета мо, узамш ду.

Нахага-ма ялат доаглар,
Хьайро шера охьардац,
Хьайта вайга шера коачар
Алха цьха кад мара бац.

Васкет

Нагахь белхаша оаз эжкхе са
иллега,
Бехмаш да дехкада сона цунах:
Дег чу бала кьеза латтучуна
Дадхитта азучу дикаг, хозаг.

Дизаь дьадала сайна мегча,
Аз а ардар илли кьыча бещар,
Бларг ца белхаш, бала боацш
дег чу.

Бакьда, адамашта сайгар доаглар

Давид Дарчиев.

Гуйра

Ший допocha мегтара глетта
Шийла малх сомбашнаб,
Допоча гуйрагта этта
Льагта йажагденна.

Борис Муртазов.

Клянк ваьча

Деза хьаьши, тхогахь дувал,
Клянк ваьча шо дувал!
Чаме кийдаь дээр даа,
Шийла йи а мала!

Хоза илли айдерда вай,
Клянка юваш сийле
Тамаш я-кха селлар лире
Бер кхи цьхьакха дала!

Дабавулигта шортта халха
Вайла кегег бараш.
Вай дош арга, кад текьорба,
Клянка моаршал молаш.

Жи хьадувал, деза шунхой
Фу ци тул вай клянкх?
Дикаг ма дар кхадж беначо
Ци туллере цунах.

Боаккхарга вай клянка ловца
— Ираз долаш кхуула!
Деша гьерташ, бонх бе гьерташ,
Дам хьалха хилла!

Мисост Басиев.

Илеза боал

Илеза ший беша цьха боал беглар,
Кьорда ца деш лавта дамцадхьар.
Боала хенх беглар хьорачайр,
Боала овлашта хий а меладр.

Боало шераг йоржао гьоворонаш.
Илеза ший боалах докхал ду:
Боал цар картал лавлуш боаглар гу.

Йоах Илеза ший боалага дехаш:
— Тоалуш, чеккаг дег дал, боал
Иа тхона!

Из боал школа коара гуш ма
... боаглар...
Боала из цьхьал новкьа йолаш
... боаглар...
Берий отряд боалаш боаглар
... боаглар...
Кастта лурба беша царна боал.

Малх ба тла-тла бляйхаг, сийдаг!

Георгий Гегиев.

Дезац сона наьха бехнаш

Дезац сона наьха бехнаш
Хьуво со парех наб-са дайна:
Хана лелал сак да ехам?
Маскаг, маскаг хоз уж сона.

Нах бол ала цьхьакха доацар:
«Сар яц, хозал я цо лехар».
Са доттагий, шоана-м хацар,
«Шоана-м хац са дег чу доаллар».

Сона тоам беш яц са нана,
Блархьез, са доккха доахаш:
«Хьа доттагий бераш сона
Ма гу ара гьолгех лозамш!»

Юрта мел йоа йол хет сона
Хоза, дика, юркий санна.
Бакьда, ца я гаьна яхаш,
Соца цьхан дагара йолаш.

Тазрет Бесати.

Гета

(Дувцар)

Чьоагта харьхьара а волаш кхуш
юрта готта кьыч Гета, Лоамарча
варта готта кьыч Гета, Лоамарча
варта готта кьыч Гета, Лоамарча

Ловра клянк сикх хьалхуула, да
ле а, по ший дагахь олар: «Дьа-
лоада цу сагото йоацш долча бера
деуш».

— Цола, хьа кье жа йу ва, Ишт-
та харьхьа лелитта мегаргаш хьо-
на клянк, хьажа хьа хьаж хьа
чунга? Ушлаг! Гьолла сатийна дьа-
ваха ентца цо сар.

Цьхьа йолча хана цимхара ху-
лар Цола, хьа йисте а хайа, лоамаш-
ка а хьажаш, уйлаш еш хулар из.
Иштта хана даьна хьесталуш, цун-
на сакьдерм хургобола хьама де-
гьерташ хулар Гета, Бакьда, цунах
хьама хьама.

— Цола, хьа кье жа йу ва, Ишт-
та харьхьа лелитта мегаргаш хьо-
на клянк, хьажа хьа хьаж хьа
чунга? Ушлаг! Гьолла сатийна дьа-
ваха ентца цо сар.

Цьхьа делькьийта, йул салолаш до-
лаш, йоккхача кьера чхара гьа ме-
лаш эдеш воаллар Гета, Кхеташ
долаш алапаш а тарьхаш а яздора
цо: «ГЦД КВ 1918 ш.»

— Цола, хьа кье жа йу ва, Ишт-
та харьхьа лелитта мегаргаш хьо-
на клянк, хьажа хьа хьаж хьа
чунга? Ушлаг! Гьолла сатийна дьа-
ваха ентца цо сар.

Цьхьа делькьийта, йул салолаш до-
лаш, йоккхача кьера чхара гьа ме-
лаш эдеш воаллар Гета, Кхеташ
долаш алапаш а тарьхаш а яздора
цо: «ГЦД КВ 1918 ш.»

— Цола, хьа кье жа йу ва, Ишт-
та харьхьа лелитта мегаргаш хьо-
на клянк, хьажа хьа хьаж хьа
чунга? Ушлаг! Гьолла сатийна дьа-
ваха ентца цо сар.

Цьхьа делькьийта, йул салолаш до-
лаш, йоккхача кьера чхара гьа ме-
лаш эдеш воаллар Гета, Кхеташ
долаш алапаш а тарьхаш а яздора
цо: «ГЦД КВ 1918 ш.»

— Цола, хьа кье жа йу ва, Ишт-
та харьхьа лелитта мегаргаш хьо-
на клянк, хьажа хьа хьаж хьа
чунга? Ушлаг! Гьолла сатийна дьа-
ваха ентца цо сар.

Цьхьа делькьийта, йул салолаш до-
лаш, йоккхача кьера чхара гьа ме-
лаш эдеш воаллар Гета, Кхеташ
долаш алапаш а тарьхаш а яздора
цо: «ГЦД КВ 1918 ш.»

— Цола, хьа кье жа йу ва, Ишт-
та харьхьа лелитта мегаргаш хьо-
на клянк, хьажа хьа хьаж хьа
чунга? Ушлаг! Гьолла сатийна дьа-
ваха ентца цо сар.

Цьхьа делькьийта, йул салолаш до-
лаш, йоккхача кьера чхара гьа ме-
лаш эдеш воаллар Гета, Кхеташ
долаш алапаш а тарьхаш а яздора
цо: «ГЦД КВ 1918 ш.»

— Цола, хьа кье жа йу ва, Ишт-
та харьхьа лелитта мегаргаш хьо-
на клянк, хьажа хьа хьаж хьа
чунга? Ушлаг! Гьолла сатийна дьа-
ваха ентца цо сар.

Цьхьа делькьийта, йул салолаш до-
лаш, йоккхача кьера чхара гьа ме-
лаш эдеш воаллар Гета, Кхеташ
долаш алапаш а тарьхаш а яздора
цо: «ГЦД КВ 1918 ш.»

— Цола, хьа кье жа йу ва, Ишт-
та харьхьа лелитта мегаргаш хьо-
на клянк, хьажа хьа хьаж хьа
чунга? Ушлаг! Гьолла сатийна дьа-
ваха ентца цо сар.

Цьхьа делькьийта, йул салолаш до-
лаш, йоккхача кьера чхара гьа ме-
лаш эдеш воаллар Гета, Кхеташ
долаш алапаш а тарьхаш а яздора
цо: «ГЦД КВ 1918 ш.»

Октябрь бетта Черсий-Балххарой АССР столице Нальчике болх бе йолалургия РСФСР писателый Союза правление бюро выездной сессии. Цо дувцарда Кьилбаседа Кавказа литературс. Из Кьилбаседа Кавказа халкый культурни вахара юкье чьоа-гта лозархаш болаш гьулаш да. Хьанз из бахьан долаш Кьилбаседа Кавказа автоно-мни республикашкен, областашкен кийчо еш балхаш ду. Черсий-Балххарой кийжин из-дательства «Лоамаш тьара села лад» яха сборник кийчю. Цу сборника юкье гьоргьа Дагестани, Кьилбаседа-Хирийн, Нохч-Галгьайчени, Черсий-Балххаройн, Галма-кхойн, Адыгейн, Карачаево-Черкесен писателй дикагта йола произведений.

Республикански газеташа цу сессена хетял литература оаглю ю. Дукха ха йоац-цаш Нохч-Галгьайчени писателй произведений литературни оаглюв арахийцай «Кабар-дино-Балкарски правда», вай писателй произведений дьайовзийташ болх бу кьыча республикашкарчен областашкарчен газеташа а.

Кьилбаседа Кавказа писателаша, берригача советски писателаша санна, шоай творче-ски болх хадданца шоай халкьаша коммунистически общество хьалхьа лозаттабача кьовсаме докхкий толамаш даха. Кьилбаседа Кавказа республикашкарчен областашкарчен писате-лаша шоай гьовзаме йоацонаш массаза а коммунистически парте хьехаме ларда тла хьолл, цар творчествона кулгалду, «Литературни искусствани халкьа вахарца айхьа буззам хи-лар тьехьа» яхача партийни документо а, СССР писателй III съезде ССКП ЦК хьал-харча секретара нов. Н. С. Хрушева дьаьча кьамьаь а.

Кьилбаседа Кавказа халкый литератураша юкье доккха дьаьча дьалоацаш да хирийн литература. Сийлахь - доккхача эрсий халкьа литература новкьосталца хьалхьинад кьона хирийн художественни литература а. Кьилбаседа-Хирийн литерату-ранна лард еллар ци хеза вола воккха хирийн поэт Коста Хетагуров ва. Цо язъый поэте а, проза а, драматургически а произведений. Из тахан а тьехьа хьирашта санна, кьыча халкьаша а дукха везаш поэт ва. «Кьубьаьди», «Бой наан», «Малав хьо?» яха Коста Хетагурова стихотворенеш дуккхача наха йовзаш а нокчийн гьалгьайн меттала перевод я а, хьаьта дукха ха йоацаш Советски Союзе бахача наха бьаргадайра «Фатима» яхача цун поэмах оттадаь кинофильм.

Кердача тьехьенах болча поэташта юкье белгалъьина моттиг дьалоац Мисоста Кембердиева. Цо ший произведений тла белгалбоах керда советски нах, хьаьхьокх халкьа ираз бахьан цар лозаттабуча кьовсам. Таханарча хирийн литература гьорьбьина бола викалаш ба: Георгий Кайтуков, Темболат Балаев, Харитон Плиев, Максим Цага-раев, Борис Муртазов, Мисост Басиев, Тазрет Бесати, Давид Дарчиев, иштта кьыба-раш а.

Тахан газето кепе тох Кьилбаседа-Хирийчени писателй произведений. Произведе-неш гьалгьай меттала яхьай Муталиев Хьажьбикара, Яндиев Джамаддина, Веджижев Ахьмада, Осмиев Хьамзата, Чажкиев Юсуфа.

Борис Муртазов.

Безаме вьаши даь кьамьаь

Ший доттагичуна поэта аьлар:
— Хьа стихаш йийлар аз. Хьанз
а тьаьда я.
Поэта цо юхаденна жоь дар:
— Яле хьа еьга стихаш цар
йишоргьа.

Кхерам

Аз массаных хьо хоасторгьар
иллеца,
Дог ураоттош кьох аз стихаш
язьбергьар.
Бакьда, кхер, иштта хоза йолта
хейча,
Хирийн шинна а мехкар хьо еха
бахкар.

Кийнаш яра говзалах

Дика кийнаш ше ю хьанна
Пьхара хьаравар вьазаре —
Дика ергьар цьхьаболчарна,
Вокхарна — йоацаш башка-бе.

Бетгах

— Ва сийда ил, хьанйи хьа
басилгах
Иатташ йоахаш? Фу даьд хьона?
— Уж яьраш ба лавтарна поаьш,
Цар шьакташ дегденна сона.

Вьаши тардарах кхера!

«Хьо малх ба», — ях ла хьай
езачуна,
Сиглевакха кхьай хьо, иштта из
тарьеш.
Из хоза я. ла лавуьгал сога,
Йол иштта яле, хьо хье мишта
вол тем?

Кий хиларах далад гьулакх

«Кий дика я са — вац со мара
кьонах», —
Аьнна хеташ, дош сонга да, ше
кура ва.
«Йовдал, — яхаш, бел кийнага
хьажаш нах, —
ла тиллаьх из колодка тла
аьгта я».

Халкьах

Халкьаш — дошув да. Из да
бакьдар.
Замга а доккха а хьаьца ла
хьохьама.
Дошо буртилг ба царех цьхьадар,
Хьаьта шоллаглар — доккхаг!
дошув да боарам.

РОССИЙСКИЙ ФЕДЕРАЦЕ ПИСАТЕЛИЙ УЧРЕДИТЕЛЬНИ СЪЕЗД, 1958 шу, Нохч-Галгьайчени писателй группа — съезде делегаташ РСФСР писателй союза хьалхьа лелачеш болча, Л. Соболевени С. Сартаковени.

сагата дош а ма алаьлах... Нагахь
эшаш хьама хуле, Харитонгача хьот-
тарда ла... Кхьийтарий хьо?

Бакьда, Гетас хьама кьета-м даь-
данар, Гьа мо хетар цунна шийна ху-
лар. Тоьлаваь да мархьа а велла, цу-
нах дьаьхьарчар клянк, бакьда.
Чьоагта кулгаш даьх хьа а кьовсаме
ставаш лозтаваь дьаьхьарчар.

Ше дьаьхьарчар клянка бьара а хье-
жа, аьлар Цола:
Харьхьа а ца лелаш, жа доа-
жаделаш.

Юха а хьама кьетаданар Гетас,
Ишт а ца хулаш, дьаьхьарчар
ший даьна тьехьа хьажаш вар из.

III.

— Сарахьа лавкха юрта доаллар
Гетас жа йул. Мелхара а волаш чу-
вакар из. Дукха ца говш, царига
вера Харитон а.

— Цола хьама а аьларий хьога?
— шортта хьаьтар цо Гетаса,
— хьама а аьлараш, — аьлар Ге-
тас лавта бьара а хьажаш.

Цьхьа юкье хьажькар Харитон а Ге-
тас а йист а ца хулаш латташ. Цул
тьехьагта клянк юстара а вайхьа,
шорттигта хьаьча а хьаьтар цо:
— Ай, хьаьглар а комиссар а
лаьша хьама а аьлараш хьога цо?

— Хьох мичаь из комиссар? — ве-
ла а лувх хьаьтар Гетас.
Эгиз а ваха тоьлаваь аьлар Хари-
тона:

— Хьанз бегаш бе ха яц, клянк.
Дас цьхьаккха хьама дьидиллари
хьона?

Из се гьерташ мо Харитонгача хье-
жар Гета.
Лакхача, чьоагта деглара сар вар
Харитон, мотталурдар из ший ниял
лаьта кьаь воаллурда, аьнна, Юх
кьий яц цун, дьаьта бьаргаш элима-
га сага санна доаьши сийнен дар.
Цул когаш тла ювар наьхьа маь-
чаш,
— Мегад, хьота цо цьхьаккха а

хьама аьннаде, со-м гьоргьа, — аьн-
на наьларгача волавелар Харитон.
Бакьда, элимагта Гета цунна тье-
хьаьхайкар:

— Харитон!
— Фу ях ла?
— Дас хьона дагавулаш хила
аьннад сога, Алаь-сога, хьана ла-
ваьцаь?

Гоньхьа дьа-юха а хьежа, хьама
хозача сар волашгаш ше тийшача,
шорттигта аьлар Харитона:
— Хьа да болшешки? — Гета,
Кьайчар штабе цьхьанне мотт теьаь
цунна, болшешкиьн отряд комиссар
эьсе, цунна мичаьхьа лелаш а а
хьов, хьаьта цо комиссара кьаьча а
лоаттаьт, аьнна, Кхетий хьо?

— Бакьдий из? — кхераваларца
хьаьтар Гетас.
— Бакьда, цо кьаьча кхуьхар цун-
на, аьлар Цола:
— Фу кьайленаш я шун яьраш?

— Иштта, хьама даьлар из. Кьо-
на со се ваха мег жа доажаде... Бий-
са дьаьхьал хийла! — аьнна, араваь-
лар Харитон.
Цунна тьехьаьхьар нана а воь а.

IV.

Хьанз жа доажадеш бар Харитон
а Гета а.
Хьалхарча ший дийнахь клянкагта
комиссар а хьаьглар а лаьша хьа-
ма а хьаттанар Харитона, Бакьда,
кьоаьлагьа дийнахь цо аьлар:

— Лавуьгал, Гета, Нагахь вай
хьаьглар тахан кьаьча цо хьой, вай
новкьост меча хурга, Комиссар цо
хьина а ва, хьаьглар тура араваля
ийл йолаш а вац. Хьанзаша-м из
вола ухам Цола вар...

— Со гьоргьар цунна кьаьча нийца.
Ходо, ла нийц хьаьхьокьаре.
— Чьоагта лорулуш де дезаш хьа-
ма из, Гета, кхетий хьо? Комис-
сар вола моттиг ийишчуна дукха
аьча дьидлаь кьайчар начальнига, Ло-
хаш ва из.

— Лорулуш хурга со, чьоагта ло-
рулуш хурга, — яхаш, тешаье гьер-
тар Гета.

...Юьра хьаьттар, Дикьа докх эт-
тар лавта. Лакхача лоамий даьгьа-
лаш лавташ, йист а ца ху-
лаш лавтар клянк, Цунна ховра из
сар саготала шийна тьехьа ца лелла-
гта. Гетийна дика дагьаьлар кьий-
бараша шоай юрта ма-хьаьчча а эг-
гара хьаьхьа ший цьнахь кьий бай-
рахт дьаьлар Цунчан хьаьлар.

— Гета, — аьлар Цунчана, — хьо-
на ха ма хой адамашта юкье ший-
таш жулаш хула. Уж да вай хьаьлаь
дешаш. Хьай дьаьла, Цола, хьанз сен-
дуьха таллар ду кой хьона? Хьаь-
лад, фу ала мегаргача пачаьхьанна а
дала а дьухал баьннача нахаш?

Ший ваха везача гарга ме гьорт,
чьоагта дегтлар клянка дог. Хьаь-
цар тоьлаваьлар цун маьна тийша
коч. Ше кьаьдвелча, гьира хьа а бакь-
кьаь, боккхача кхертю тла оттаьбара
цо гьортм, шийна юха ги болла
эттагта хургоболаш.

«Хьанз-м, кастта дьаьхьаьчаргар со,
гаьна яц хьанз-м лавтараш — яхаш ла-
гьертар клянк ший ваха везачаьча.
Юха а новкьа волавала ше воале-
лар, иттх гьа мара гаьна волаш бе
гьадж а йоаллаш, дьаьха чокьа цу
дуьхаш, ший лерах теьаь воагта сар
бьарга а вайна, лозавелча санна
лаьлисар Гета».

«Малав-хьог из?» — яхаш хьежар
Гета цунга. Бакьда, из сар кьаьлаь-
ваьлар, Клянк кхертю тла йоькьел-
лар, «Ираз дьаьра хьона хьанз» —
аьнна, кьетаьлар цунна. Гоньхьа
аьнна хозача сар ваьлар.

Ший гьортм хьа а нийца, гьу тла
ваьлар Гета. Ше цу гуьвал тьехьа-
ш кьаьлаьваьлар тьехьагта, сикха
хийгара маьмжи, дьухи, кьолди чу-
дола гьортм кхерийна кьий дал а
лоьхьадьа, дьа-юха а хьежаш, тье-
хьаьхьаьхьа юха да хьожаш жа да-
жаш долча оаьлорхьаьча веьар из.

Тоьлаш ше гаьна ваьнначаш тьехьа-
гта, кхерий тла ю а хьайна, кьисара
хьаьхьаьхьа сиксала чьегиташ цо
негг тоьхашеь а цунна хьаьхьаьхьа,
лаьтталара гуьваьчча санна дьа-
эттар тьовра цунна тьехьа теьаь
хьина сар.

— Моаршаш да хьог, клянк!
— аьлар цо веьа а кьаьхаш. — Кьаь-
ча бьеза дьаьхьаьхьаьча веьаьлаь
кьохьорг ма бий хьанз мо буре-
м?

Гетийна веьзар ший юртахо Туп-
чан. Тупчанга туш герз деще а,
— Бакьчуй хьо?

БЕР

Сашорта йолаш
Кхалсаг улиях йодара,
Боккха безам болаш
Цо мархьа бер хьора.

Бьаьстан малх сийра лелаш
Лоамаша эьбена ба,
Бер малхга, наьнага хьежаш
Дела кьежаш да.

Сигалара малх бе болла
Йипи ялар яхаш,
Кьона нана я,
Гьозьаьнна елаш.

Из сийна сигнале
Кьа

РЕДАКЦИОННЫЙ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23;	ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23;	редактора зам. — 2-07-01;	бехтохкам секретара — 2-25-72;	корректорские — 2-30-91;	партийный нахареи экономикан отделан — 2-25-72;
СФ02356	1918 йилнинг 11-чи августини яхшироқ билдириш учун. Нот. Планш. АССР. г. Грозный. Ред. Ком. пр. 30/3;				Заказ № 5822